

<https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.46-54>

УДК 32.321

Маргарита Чабанна

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

<https://orcid.org/0000-0002-0898-8290>

Данило Шпортіло

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

<https://orcid.org/0009-0004-9118-0883>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ В АВТОКРАТИЧНИХ РЕЖИМАХ

У статті проведено аналіз наукових підходів до дослідження корупції в державах з авторитарними політичними режимами. Актуальність такого розгляду зумовлена як суспільною значущістю антикорупційних реформ у перехідних країнах, з урахуванням наслідків авторитарного правління в процесі демократизації та потреби ротації політичних еліт, так і пошуком науковцями взаємозв'язку між тими чи тими проявами корупції в авторитарному режимі та способом здійснення влади в державі. У статті зіставлено широко представлені в політичній науці методологічні підходи до дослідження теми, зокрема запропоновані в працях Б. Геддес, Дж. Голлієра та Л. Вантчекона, М. С. Макгуайра та М. Олсона, а також інших учених. Систематизуючи ці підходи, автори статті акцентують увагу на перевагах їх застосування та взаємодоповнювальній ролі. Зважаючи на множинність варіантів авторитаризму, підкреслено необхідність враховувати особливості автократичного правління (або тип автократії) під час інтерпретації причин, проявів та наслідків корупційної діяльності, стимулів до корупції, яку толерує або заохочує держава. У цьому контексті основну увагу приділено політичній корупції. Стаття має методологічне значення, її метою є формування теоретико-методологічних узагальнень, які надалі може бути використано для дослідження конкретних автократій, з урахуванням підтипів політичних режимів. Автори наголошують на зазначених відмінностях і висловлюють застереження стосовно узагальнень, які потенційно нівелюють принципові відмінності корупційної та антикорупційної діяльності в країнах, що відповідно до класифікації політичних режимів належать до одного типу, проте суттєво відрізняються за способами формування політичних еліт та реалізації влади.

Ключові слова: авторитарний політичний режим, типологія автократій, корупція, політична еліта, демократизація.

У політичній науці існує припущення про те, що за умов авторитаризму рівень корупції як інтегрованого в державні інститути механізму суттєвою мірою залежить від типу відповідного режиму (в межах наявних класифікацій автократій). Водночас ця тема, попри незаперечну актуальність, є недостатньо висвітленою, зокрема через певну неоднозначність висновків, зумовлену складністю зіставлення авторитарних режимів, що подекуди мають різне походження. Тож для формулювання теоретичних узагальнень, які дають змогу досліджувати конкретні кейси, насамперед слід приділити увагу теоретико-методологічним працям, спрямованим на пошук взаємозалежностей або принаймні концептуалізацію ролі корупції в недемократичних режимах. Для цього у статті зіставлено найвідоміші підходи, зокрема напрацювання Б. Геддеса, Дж. Голлієра та Л. Вантчекона, М. Макгуайра та М. Олсона. Узагальнення розроблених теоретичних підходів дасть змогу застосовувати їхню методологію для дослідження конкретних автократій.

Загалом варто зазначити, що попри те, що авторитарні режими є предметом численних наукових досліджень (Т. Адорно, П. Букера, Л. Вея, М. Вігеля, С. Вятра, Г. Е. Гейла, І. Гомзи, Л. Даймонда, А. Колодій, С. Левіцькі, Х. Лінца, Ю. Мацієвського, А. Пшеворського, Д. Робінсона, Дж. Соренса, Е. Фрома, С. Хантінгтона, Г. Шипунова та багатьох інших вітчизняних і закордонних учених), формулювання узагальненого визначення, яке відображає їхні ознаки, є доволі непростим завданням, оскільки потрібно врахувати всі різновиди авторитаризму. Тому дослідники часто виправдано зосереджуються на вивченні конкретних кейсів та на підставі виявлених відмінностей пропонують відповідні типології автократій.

Зважаючи на різноманітність інтерпретацій, у дослідженні ми узагальнено визначаємо авторитаризм як недемократичний політичний режим, який передбачає концентрацію влади в руках окремої особи або групи осіб, котрі не прагнуть досягнення суспільної згоди стосовно легітимності такої влади. Водночас зменшується роль представницьких інститутів, а пересічних громадян усувають від процесу ухвалення політичних рішень¹. Безперечно, розгляд різновидів авторитаризму відбувається з акцентом на способах встановлення та утримання влади, здійсненні прямого або непрямого примусу, ролі репресій та політичної цензури, способах обмеження громадянських свобод або ж на ролі корупції в контексті як економічної, так і політичної діяльності авторитарної еліти.

Загалом корупцію розуміють як дії посадовців з порушенням, відхиленням від визначених державою і законом обов'язків для досягнення особистої вигоди, у т. ч. матеріальної (таке тлумачення пропонують Д. Бейлі, Дж. Лапаломбара, Д. Най). Ми послуговуємось визначенням корупції як зловживання довіреною владою для отримання приватної вигоди². Тут варто наголосити, що, з одного боку, незаперечною є актуальність теми корупції і відповідний інтерес науковців до її вивчення; проте, з іншого боку, взаємозв'язок корупції та недемократичності державного правління є переважно предметом дослідження окремих кейсів, однак не тією ознакою, яка має методологічне значення і яку враховано в концептуалізації поняття авторитарного режиму або ж у інтерпретації сутності корупції загалом. Зокрема, Дж. Голлієр і Л. Вантчекон зауважили, що корупція в недемократичних системах привертає значно меншу увагу вчених, ніж корупція в демократіях. Дослідники В. Ядав і Б. Мухерджі вказали на взаємозалежність корупції та авторитарності правління. Вони, як і Б. Буено де Мескіта, підкреслювали роль стимулів до отримання ренти в автократіях. Загалом про те, що усталені демократії мають нижчий рівень корупції, ніж нові демократії та авторитарні режими, стверджують М. Е. Воррен, Р. Джекмен, Г. Р. Монтінола. Проте демократична форма правління не гарантує відсутності корупції (Дж. Вуші, Е. Крамер, І. Кубе, К. Прінг, Б. Ротштейн, Г. Селдадьо, Е. Усланер, Я. Де Хаан та ін.). Водночас варто зазначити, що зниження корупції та, відповідно, антикорупційна діяльність авторитарних еліт є предметом розгляду Дж. Вуші, М. А. Голден, Р. Кукучка, К. Прінг, Р. Фісман, Е. Чан та ін. У вітчизняній політології тема є новою і мало розробленою, до неї більше звертаються міжнародні організації, ніж наукова спільнота. З огляду на викладене вище ця стаття має методологічне значення, метою

¹ Маргарита Чабанна, «Авторитаризм і тоталітаризм. Уявна подібність та сутнісна різниця», *Політичний менеджмент* 2 (2003): 84.

² Таке визначення пропонує Transparency International (<https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>).

авторів є формування теоретико-методологічних узагальнень, які надалі може бути використано для дослідження конкретних автократій, зважаючи на множинність варіантів авторитаризму. Зокрема, наголошено на необхідності враховувати особливості автократичного правління (або тип автократії) під час інтерпретації причин, проявів та наслідків корупційної діяльності, стимулів до корупції, яку толерує або заохочує держава.

Один із засадничих підходів до розкриття теми представила Барбара Геддес, яка провела ґрунтовне дослідження залежності рівня корупції від типу авторитарного режиму, поєднуючи теоретичний аналіз з емпіричними даними. У статті «Що ми знаємо про демократизацію через двадцять років?» (*What Do We Know About Democratization After Twenty Years?*) політологиня розглянула умови переходу від авторитаризму до демократії та проаналізувала стабільність різних типів авторитарних режимів³. У контексті дослідження трансформаційних процесів Б. Геддес визначила корупцію як один із чинників ефективності авторитарного правління. Зокрема, вона показує, як різні типи режимів створюють різні моделі корупційної поведінки, що впливає на їхню стійкість і спроможність адаптуватися до політичних викликів⁴.

Типологія авторитарних режимів, розроблена Б. Геддес, дає змогу глибше зрозуміти, як інституційні структури і політичні механізми впливають на корупційну поведінку. Дослідниця виділила три основні типи авторитарних режимів: персоналістичні, однопартійні, військові. Кожен режим має власну логіку підтримання корупції, визначену рівнем інституційної організації, стабільності влади та методами досягнення лояльності еліт⁵.

У персоналістичних режимах влада концентрується в руках одного лідера, а інституції або повністю підпорядковані йому, або є формальними структурами без реального впливу. У таких умовах корупція є децентралізованою і хаотичною. Лідер часто використовує державні ресурси для зміцнення своєї влади, роздаючи економічні привілеї вузькому колу наближених осіб. Основною метою корупції в таких системах є утримання лояльності еліт і запобігання політичним викликам. Це призводить до високого рівня корупції, тому що доступ до ресурсів залежить від особистої близькості до лідера, а не від інституційних правил⁶. Оскільки немає підзвітності й інституції є слабкими, корупція процвітає, створюючи атмосферу безкарності. Лідери персоналістичних режимів і наближені до них особи часто діють за принципом «збагачення тут і зараз», оскільки їхнє правління може бути короточасним через політичні кризи чи перевороти.

Однопартійні режими, навпаки, мають більш розвинені інституції, основною з яких є політична партія, яка здійснює владу в державі. Загалом однопартійні диктатури часто виявляються більш стійкими, оскільки централізований контроль дає змогу зменшити ризик внутрішніх конфліктів і переворотів. У таких системах корупція має централізований характер і підтримується партійною бюрократією. Партія здійснює розподіл ресурсів, що забезпечує більшу передбачуваність і знижує хаотичність. Це дозволяє режиму утримувати владу довше, оскільки інституції створюють стабільні канали для кооптації еліт. У таких системах корупція слугує для забезпечення лояльності еліт, але водночас вона є контрольованою і менш «розгалуженою», ніж за персоналістичних режимів⁷.

Політичні режими, де влада перебуває в руках військових лідерів, які діють колективно і прагнуть зберегти професійний імідж збройних сил, у період свого становлення можуть демонструвати нижчий рівень корупції, оскільки зосереджені на підтриманні порядку і дисципліни. Проте згодом, коли військові починають здійснювати цивільне управління, рівень корупції зростає через обмеження підзвітності. Військові часто не мають досвіду ефективного управління економікою, що створює умови для виникнення корупційних практик серед чиновників, яким делеговані функції управління.

³ Barbara Geddes, "What Do We Know About Democratization After Twenty Years?," *Annual Review of Political Science* 2 (1999): 115–44, <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.2.1.115>.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

Рівень корупції, згідно з дослідженнями Б. Геддес, також залежить від тривалості правління авторитарного режиму (див. таблицю). У персоналістичних режимах, які зазвичай менш стабільні, лідери й еліти орієнтовані на швидке привласнення ресурсів через страх втратити доступ до них у разі падіння режиму. Однопартійні режими завдяки своїй стійкості менш схильні до короткострокового привласнення, хоча корупція залишається важливим інструментом забезпечення лояльності. Військові режими, які часто є тимчасовими і завершуються поступовим відходом військових від влади, не завжди мають змогу створити стабільні корупційні мережі⁸.

Таблиця

Тривалість різних типів авторитаризму (за Б. Геддес)⁹

Тип режиму	Середня тривалість правління, років	Середній вік збережених режимів, років	Відсоток режимів, що збереглися до 1998 р., %
Військовий	8,8	7,3	11,4
Персоналістичний	15,1	18,8	15,7
Однопартійний	24,2	34,3	41,6

З огляду на аналіз Б. Геддес, можна дійти проміжного висновку: найбільш тривалий і стійкий режим матиме в середньому вищий рівень корупції, ніж інші. Це доводить, що корупція розвивається в автократії по-різному залежно від типу політичного режиму. Дослідниця показала, що корупція є невідокремною частиною авторитарних режимів, але її форма і масштаби значною мірою залежать від інституційної структури і механізмів утримання влади.

Окремі дослідження корупції в автократіях (наприклад, праці М. С. Макгуайра та М. Олсона) сфокусовані на розгляді примусу, який у поєднанні з корупцією відіграє помітну роль у забезпеченні авторитарного правління.

Оскільки примус є одним із ключових інструментів правління авторитарних режимів під час економічної політики та відбувається монополізація політичного впливу, придушення опозиції, тобто зменшення конкуренції¹⁰, це призводить до зростання корупційних практик в економічній діяльності. Така ситуація склалася в Іспанії з 1939 р. до початку 1950-х.

Корупція, на думку М. С. Макгуайра та М. Олсона, також є найвпливовішим чинником перешкоджання конкуренції в державі¹¹. На противагу демократії, коли функціонування влади та ротація еліт відбуваються завдяки конкуренції, авторитарні режими спираються на примус, використовуючи його для порушення незалежності гілок влади та обмеження політичних свобод. Корупція призводить до виникнення політичних і економічних монополій, а отже до зниження конкуренції¹².

Вагомий внесок у дослідження ролі корупції в автократіях зробили Дж. Голліер і Л. Вантчекон. Вони стверджують, що причинами корупції можуть бути такі два чинники: відсутність політичної відповідальності та недостатня спроможність держави¹³.

Якщо в демократичних державах ці чинники безпосередньо впливають на рівень корупції, то в авторитарних країнах ситуація відрізняється залежно від типу правління і врядування.

За висновками Дж. Голлієра і Л. Вантчекона, залежно від стилю авторитарного правління влада ставиться до корупції по-різному. За відсутності консолідованої еліти в автократії окремі актори наближеного до влади прошарку дбають про свої особисті інтереси, співпрацюючи з керівництвом режиму для отримання можливостей для дій. У такій ситуації корупцію можуть використовувати як засіб підвищення лояльності окремих представників розширеної еліти¹⁴.

⁸ Geddes, "What Do We Know About Democratization After Twenty Years?"

⁹ Ibid.

¹⁰ Martin C. McGuire and Mancur Olson Jr., "The Economics of Autocracy and Majority Rule: The Invisible Hand and the Use of Force," *Journal of Economic Literature* 34, no. 1 (1996): 72–96.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ James R. Hollyer and Leonard Wantchekon, *Corruption in Autocracies* (Yale and Princeton University, September 2011).

¹⁴ Ibid.

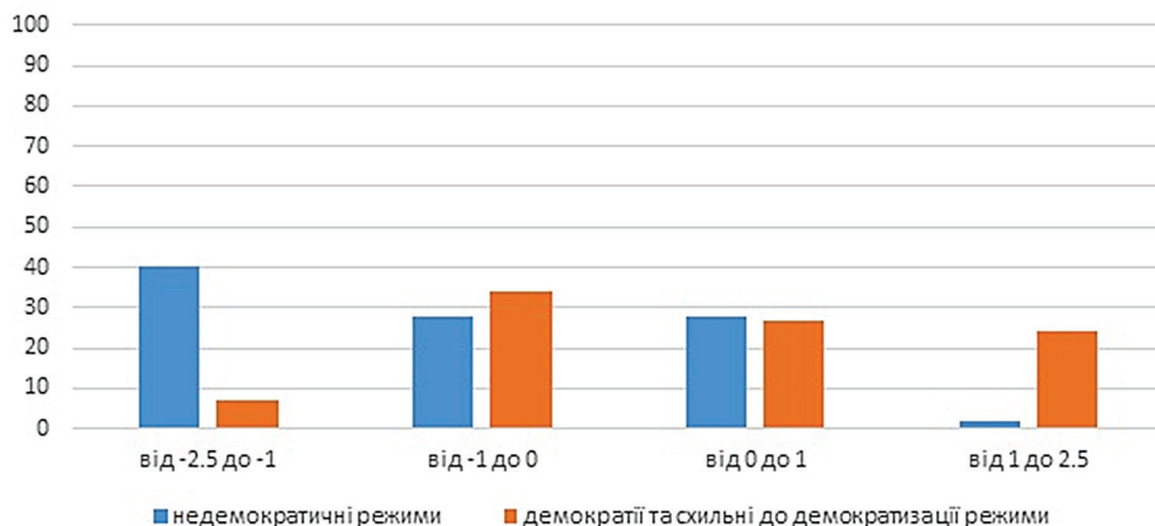
З іншого боку, в тих авторитарних країнах, де влада й еліти діють у межах однієї консолідованої ідеології (наприклад, у Південній Кореї в другій половині XX ст. чи франкістській Іспанії), рівень корупції може знижуватись і навіть можлива поява антикорупційних інституцій. У Південній Кореї у 1963 р., на початку встановлення авторитарного режиму Пак Чон Хі, було створено перше антикорупційне агентство – Раду з аудиту та інспекцій. Це, на нашу думку, є підтвердженням того, що типи авторитарних режимів також відрізняються один від одного за рівнем корупції.

Проте дослідники доходять ще більш значущого висновку: в деяких випадках певні авторитарні режими можуть мати менший рівень корупції, ніж демократії¹⁵. Для підтвердження вчені використовують таблицю Світових показників управління щодо контролю корупції (*WGI Control of Corruption*), порівнюючи показники демократичних і недемократичних режимів.

Варто зазначити, що Світові показники управління, наведені в дослідженнях Світового банку щодо якості управління всередині держав світу, охоплюють шість категорій:

- 1) прозорість і підзвітність;
- 2) політична стабільність і рівень насильства;
- 3) ефективність уряду;
- 4) якість регулювання;
- 5) верховенство права;
- 6) контроль за корупцією¹⁶.

Варто звернути увагу на показник щодо контролю корупції (див. рисунок).

Рисунок. Розподіл Світових показників управління щодо контролю корупції (*WGI Control of Corruption*) у демократичних і недемократичних країнах у 2008 р.¹⁷

Горизонтальна вісь на рисунку показує розподіл Світових показників управління щодо контролю корупції (*WGI Control of Corruption*), вертикальна вісь – кількість спостережень.

Ці показники перебувають у діапазоні від -2,5 до 2,5: що вищі показники, то нижчі рівні корупції. Можемо спостерігати, що рівень контролю корупції в країнах, що мають середні показники оцінки антикорупційної політики, суттєво варіює залежно від типу політичного режиму. У демократичних країнах, де рівень розвитку якості управління є середнім, невисоким є і показник ефективності. А недемократичні режими, зокрема й авторитарні, мають у цій сфері кращі показники. Тільки коли якість урядування в антикорупційній сфері досягає максимуму своєї ефективності, демократичні країни «відриваються» від недемократичних.

¹⁵ Hollyer and Wantchekon, *Corruption in Autocracies*.

¹⁶ *Worldwide Governance Indicators*, <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators>.

¹⁷ Hollyer and Wantchekon, *Corruption in Autocracies*.

Водночас Дж. Голлієр і Л. Вантчекон стверджують, що авторитарні режимі однозначно систематично покладаються на корупцію з метою мотивації бюрократичних агентів та членів панівної еліти¹⁸. Зазвичай в автократіях політична еліта не має загроз серйозних санкцій за корупцію, а громадськість – реальних інструментів протистояти цьому. Завдяки цьому політичні еліти автократій можуть використовувати корупцію як інструмент підтримки свого режиму. Наприклад, в авторитарних режимах панівна еліта може використовувати корупцію, щоб маніпулювати урядом для забезпечення потужних стимулів лояльності до режиму зі сторони¹⁹. З одного боку, керівна партія чи представники еліти (залежно від типу політичного режиму) можуть ігнорувати корупційну поведінку лояльного чиновницького та бюрократичного апарату. З іншого боку, як стверджує М. Е. Урбан, в автократіях можуть вводити санкції чи репресивні заходи через корупцію стосовно нелояльних. Так відбувалося в Радянському Союзі, який «неявно заохочував посадовців до забороненої – корупційної – поведінки та вибірково переслідував тих, хто не виявляв достатньої старанності у служінні своєму начальству»²⁰. Це пояснює, чому в деяких авторитарних режимах рівень корупції нижчий, ніж в інших. Тобто вищий рівень внутрішньополітичного спротиву супроводжується більшою репресивністю з боку влади стосовно нелояльних осіб. Антикоруційну політику можуть використовувати як інструмент переслідування опонентів. Це пояснює, чому загальний рівень корупції може знижуватись.

Що цікаво, в конкурентних автократіях, або ж гібридних режимах, панівна еліта так само здатна використовувати корупцію як інструмент, проте залежно від контексту рівень спротиву може бути різним²¹.

Як стверджують Дж. Голлієр і Л. Вантчекон, попри можливі прояви антикорупційних дій в авторитарних режимах, загалом автократична політична еліта схильна замість підвищення заробітної плати використовувати корупцію як стимул для роботи посадовців, що забезпечує їхню лояльність до режиму. Отже, в подібних умовах корупція є більш вигідною, ніж політика підняття заробітної плати, з декількох причин.

1. Використання корупції як винагороди за лояльність до режиму з боку чиновників коштує політичній еліті набагато менше, ніж введення політики підняття заробітних плат, оскільки простіше ігнорувати корупційну діяльність високопосадовців, ніж стежити за розподілом коштів на оплату праці.

2. Корупційними стимулами можна маніпулювати в непрозорий спосіб. Непрозорість діяльності державних інститутів при авторитаризмі дає змогу автократичній еліті заохочувати корупційну діяльність, забезпечуючи так званий захист від громадського контролю. У разі закритості і непрозорості системи політична автократична еліта здатна впливати на окремих представників чиновницького апарату, зменшуючи вірогідність виникнення окремих бюрократичних союзів. Це пов'язано з тим, що в надто закритій мережі автократії утворення таких союзів малоімовірне. Як наслідок, вимога підвищення оплати праці незначна.

3. Здатність еліти маніпулювати доступом до корупційної ренти сприяє збільшенню очікуваних грошових винагород, зокрема за рахунок незаконної діяльності²².

Згідно з аналізом науковців, унаслідок існування такої системи може сформуватися уявлення громадськості про те, що державна служба – привабливе місце роботи, де тільки лояльні корумповані посадовці можуть багато заробити, а також переконаність у тому, що для того, щоб боротися з корупцією, нелояльні громадяни мають іти на державну службу, іноді приховуючи своє справжнє ставлення до режиму²³.

¹⁸ Hollyer and Wantchekon, *Corruption in Autocracies*.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Michael E. Urban, "Conceptualizing Political Power in the USSR: Patterns of Binding and Bonding," *Studies in Comparative Communism* 18, no. 4 (1985): 207–26.

²¹ Steven Levitsky and Lucan A. Way, "The Rise of Competitive Authoritarianism," *Journal of Democracy* 13, no. 2 (2002): 51–65.

²² Hollyer and Wantchekon, *Corruption in Autocracies*.

²³ Ibid.

Для авторитарної еліти це може стати проблемою, оскільки в такому випадку нелояльні громадяни можуть витіснити ідеологічно «вірних» посадовців. Щоб уникнути цього, деякі авторитарні режими здатні йти на певні антикорупційні поступки. Дж. Голлієр і Л. Вантчекон вказують на те, що, якби авторитарна еліта звернула увагу на корупційну поведінку посадовців та принаймні мінімально її обмежила, це зменшило б занепокоєння громадськості щодо корумпованості влади і, як наслідок, зміцнило стабільність режиму. Проте, «якщо немає інституцій, що регулюють антикорупційну політику, владна еліта не може взяти на себе зобов'язання стосовно такого типу поведінки, який призводить до проблеми небажаного відбору»²⁴.

Ба більше, науковці стверджують, що небажання авторитарної влади вести антикорупційну політику пов'язано з такими чинниками, як відсутність виборів і невиваженість такої політики.

1. Відсутність виборів. В умовах авторитаризму владна еліта не переймається наслідками корупційної діяльності, оскільки немає виборчого механізму, який гіпотетично міг би привести до влади небажані верстви населення. Залежні від еліти законодавча та виконавча гілки влади не обмежують корупційну діяльність.

2. Невиваженість запровадження політики боротьби з корупцією. Політика переслідування чиновників за корупцію може дестабілізувати режим через прямий зв'язок між бюрократією та елітою. Зокрема, «покарання чиновників нижчого рівня за корупційні дії може спричинити значні витрати. Судове переслідування та заміна посадовців, замішаних у корупційних справах, імовірно, призведе до втрати накопиченого людського капіталу, який вони набули за час перебування на посаді»²⁵.

Утім, варто зазначити, що відповідна діяльність авторитарної еліти залежить від типу авторитарного режиму. Цілком можливі випадки, коли запровадження обмеженої антикорупційної політики є вигідним для режиму – має за мету зміцнення його стабільності.

Висновки. Отже, можемо стверджувати, що рівень корупції в авторитарних режимах суттєво різниться, проте спільною їхньою рисою є те, що авторитарна влада зазвичай використовує корупцію як інтегрований всередину державних інститутів механізм. Популяризація теми та прискіплива увага вчених до вивчення відповідних взаємозв'язків хоч і не дають змоги сформулювати узагальнення про кореляції між різними типами авторитарних режимів, проте створюють методологічні засади для вивчення корупції та антикорупції в конкретних державах. З одного боку, різняться фокус уваги найвідоміших дослідників до тих чи тих чинників корупційних дій. З іншого боку, якщо не нехтувати відмінностями у способах здійснення влади та формування політичних еліт, сукупність підходів та їх екстраполяція на конкретні приклади авторитарних режимів дає змогу максимально коректно застосовувати розроблені в політичній науці теоретико-методологічні підходи. Їх доцільно використовувати як для комплексних компаративних досліджень, так і для вивчення окремих кейсів у ширшому контексті демократизації, інституційних та суспільних трансформацій, виборчої діяльності та ін. Зокрема, узагальнювальний підхід Б. Геддеса (наголос на важливості розуміння типології режимів для аналізу політичних і економічних процесів у диктаторських державах), сфокусований на типологізації авторитарних режимів та ролі корупції, може стати основою для подальших досліджень. Для конкретизації в межах обраного предмета дослідження цей підхід може потенційно враховувати розглянутий у працях М. Макгуайра та М. Олсона примус, спрямований на усунення політичної конкуренції, або ж доповнюватись підходом Дж. Голлієра та Л. Вантчекона – висвітлення ролі корупції в політичній діяльності еліт та авторитарного лідера через дослідження взаємодії лідера й еліти та використовуваних політичних та економічних важелів впливу. Цінність цього підходу полягає в доповненні політичних і економічних аспектів корупції поясненням психологічних чинників діяльності авторитарної еліти. Отже, оскільки стимули до корупційної діяльності, форми та наслідки корупції різняться, розуміння унікальності того чи того режиму спонукатиме до пошуку оптимальних запобіжників корупції в кожному конкретному кейсі та сприятиме антикорупційним реформам, що узгоджуватимуться з особливостями функціонування політичних, економічних та соціальних інститутів і враховуватимуть потребу трансформації способів формування еліт.

²⁴ Hollyer and Wantchekon, *Corruption in Autocracies*.

²⁵ Ibid.

Список використаної літератури

- Чабанна, Маргарита. «Авторитаризм і тоталітаризм. Уявна подібність та сутнісна різниця». *Політичний менеджмент* 2 (2003): 83–92.
- Geddes, Barbara. “What Do We Know About Democratization After Twenty Years?” *Annual Review of Political Science* 2 (1999): 115–44. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.2.1.115>.
- Holtyer, James R., and Leonard Wantchekon. *Corruption in Autocracies*. Yale and Princeton University, September 2011.
- Levitsky, Steven, and Lucan A. Way. “The Rise of Competitive Authoritarianism.” *Journal of Democracy* 13, no. 2 (2002): 51–65.
- McGuire, Martin C., and Mancur Olson Jr. “The Economics of Autocracy and Majority Rule: The Invisible Hand and the Use of Force.” *Journal of Economic Literature* 34, no. 1 (1996): 72–96.
- Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2014*. <http://www.transparency.org/cpi2014>.
- Urban, Michael E. “Conceptualizing Political Power in the USSR: Patterns of Binding and Bonding.” *Studies in Comparative Communism* 18, no. 4 (1985): 207–26. <http://www.jstor.org/stable/45366836>.
- Worldwide Governance Indicators*. <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators>.

Bibliography

- Chabanna, Marharyta. “Avtorytaryzm i totalitaryzm. Uiavna podobnist ta sutnisna riznytsia” [“Authoritarianism and totalitarianism. Apparent similarity and essential difference”]. *Politychnyi menedzhment [Political Management]* 2 (2003): 83–92 [in Ukrainian].
- Geddes, Barbara. “What Do We Know About Democratization After Twenty Years?” *Annual Review of Political Science* 2 (1999): 115–44. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.2.1.115>.
- Holtyer, James R., and Leonard Wantchekon. *Corruption in Autocracies*. Yale and Princeton University, September 2011.
- Levitsky, Steven, and Lucan A. Way. “The Rise of Competitive Authoritarianism.” *Journal of Democracy* 13, no. 2 (2002): 51–65.
- McGuire, Martin C., and Mancur Olson Jr. “The Economics of Autocracy and Majority Rule: The Invisible Hand and the Use of Force.” *Journal of Economic Literature* 34, no. 1 (1996): 72–96.
- Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2014*. <http://www.transparency.org/cpi2014>.
- Urban, Michael E. “Conceptualizing Political Power in the USSR: Patterns of Binding and Bonding.” *Studies in Comparative Communism* 18, no. 4 (1985): 207–26. <http://www.jstor.org/stable/45366836>.
- Worldwide Governance Indicators*. <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators>.

Marharyta Chabanna

National University of Kyiv-Mohyla Academy

Danylo Shportilo

National University of Kyiv-Mohyla Academy

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF CORRUPTION RESEARCH IN AUTOCRATIC REGIMES

Abstract

The article analyzes scientific approaches to studying corruption in countries with authoritarian political regimes. The relevance of this discussion is determined by both the societal significance of anti-corruption reforms in transitional countries, considering the consequences of authoritarian rule in the democratization process and the need for political elite rotation, and the search by scholars for links between certain

manifestations of corruption in authoritarian regimes and the methods of exercising power in the state. The article compares widely represented methodological approaches to studying the topic in political science, specifically those proposed in the works of B. Geddes, J. R. Hollyer, L. Wantchekon, M. C. McGuire, M. Olson Jr., and other scholars. By systematizing these approaches, the authors emphasize their advantages and complementary roles. Given the multiplicity of authoritarianism variants, the article highlights the need to consider the characteristics of autocratic rule (or the type of autocracy) when interpreting the causes, manifestations, and consequences of corruption, as well as the incentives for corruption tolerated or encouraged by the state. In this context, the focus is placed on political corruption. The article holds methodological significance, with the goal of forming theoretical and methodological generalizations that can be used in future research on specific autocracies, considering the subtypes of political regimes. The authors emphasize these distinctions and caution against generalizations that might dilute the fundamental differences in corruption and anti-corruption activities in countries belonging to the same political regime type but differing significantly in the ways political elites are formed and power is exercised.

Keywords: authoritarian political regime, typology of autocracies, corruption, political elite, democratization.

Матеріал надійшов 23 листопада 2024 р.

.....

Чабанна Маргарита Валеріївна – докторка політичних наук, доцентка, завідувачка кафедри політології факультету соціальних наук та соціальних технологій Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Chabanna Marharyta – D.Sc. in Political Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Political Science, Faculty of Social Sciences and Social Technologies, National University of Kyiv-Mohyla Academy
ORCID iD: 0000-0002-0898-8290
E-mail: chabanna@ukma.edu.ua

Шпортіло Данило Сергійович – здобувач магістерської ОП «Антикорупційні студії» (052 «Політологія»), Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Shportilo Danylo – master's degree program student "Anticorruption Studies" (Political Science), National University of Kyiv-Mohyla Academy
ORCID iD: 0009-0004-9118-0883
E-mail: danylo.shportilo@ukma.edu.ua

.....

Цитування (Чикаго: виноска і бібліографія):

Чабанна, Маргарита, і Данило Шпортіло. «Теоретико-методологічні засади дослідження корупції в авторитарних режимах». *Empirio* 2, № 1 (2025): 46–54. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.46-54>.

Citation (Chicago: Notes and Bibliography):

Chabanna, Marharyta, and Danylo Shportilo. "Theoretical and Methodological Foundations of Corruption Research in Autocratic Regimes." *Empirio* 2, no. 1 (2025): 46–54. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.46-54> [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)